

caro. Sed, si Eucharistia figura esset inanis Christi carnis, quid necesse erat ad omnipotentiam divinam, ad stupendum prodigium recurrere, simile mysterio incarnationis, aquæ in vinum conversæ, productionis mundi ex nihilo?

IV. Exigunt, ne credatur sensibus deceptioni obnoxiiis, sed Christi verbis; propter hæc ne dubitetur de veritate et præsentia corporis et sanguinis Christi; S. CYRILLUS cath. 4. cit., S. CHRYSOSTOMUS homil. 82. cit., HILARIUS L. 8. de Trinit. n. 14., S. AMBROSIIUS de mysteriis cap. 9. Sed lepide hoc exigent in figura vacua, et ipsa re inani, vel nudo corporis signo.

V. Dicunt, corpus Christi idem esse in Eucharistia, quod natum ex Virgine, passum, ut S. IGNATIUS M. epist. ad Smyrnæos cit., S. AMBROSIIUS passim. Unde in formula, cui an. 1079. subscribere BERENGARIUS IUSSUS, aperte dicitur (Labb. t. 10. p. 378.) : *Post consecrationem esse verum Christi corpus, quod natum est de Virgine, etc.*

VI. Demum Eucharistiæ ea tribuunt, quæ figuræ inani repugnant, et nonnisi soli veroque Christi corpori conveniunt; ut 1º. quod adorandum sit, ut S. AUG. in Ps. 98. laudatus supra, aliique; 2º. quod nobiscum maneat in altari : *Quid est altare*, ait S. OPTAT. Milevitan. L. 6. de Schism. Donatist. contr. Parmen. num. 1. *nisi sedes et corporis et sanguinis Christi?* 3º. quod sedulo cavendum sit, ne quid tanti doni in terram decidat, S. CYRIL. catech. mystag. 5. n. 21.; 4º. quod mysterium Eucharistiæ incomprehensibile sit, nec credi possit, nisi contra rationem pugnetur, S. CYRIL. catech. 4., S. CHRYSOST. homil. 82. in Matth. supr. cit.

264. *Obj. I.* EX ORIGENE, qui Comm. in Matth. L. 11. n. 14. (opp. t. 3. p. 499. A. edit. Ruæi.) ait 1º. *Quod sanctificatum est per verbum Dei, et orationem, non ex se utentem sanctificat; sed sanctificaret ex se utentem, si verum Christi corpus in Eucharistia esset.*

2º. *Ibid.* inquit : *Neque bono aliquo privamur ex eo, quod non comedamus, de pane per verbum Dei et orationem consecrato... Neque ex eo, quod comedamus, bono aliquo abundamus.* Atqui maximo privaremur bono, si corpus Christi realiter præsens esset, nec comederemus; et, si comederemus, abundaremur bono; ergo.

3º. Rursus ibidem asserit : *Cibus ipse per verbum Dei et orationem consecratus secundum illud quidem ipsum quod materia constat, in ventrem abit; ergo panis necesse est in Eucharistia sit.*

Ad 1º. R. Sermo est de utente indisposito, quem, sicut quodlibet sacramentum aliud, Eucharistia ex se non sanctificat. Responsio ex contextu constat; subdit enim : *nam si id ita esset, sanctificaret et illum, qui indigne Domino comedit; nec ullus propter cibum infirmus factus fuisset, aut imbecillus, aut mortuus... Proinde in pane Domini utilitas est ei, qui utitur cum intemerata mente, et pura conscientia panis fit particeps.*

Ad 2º. R. Iterum sensus est, nos non privari bono aliquo, propterea quod non comedamus indispositi, sive indigni; ita enim comedendo peccaremus; nec abundare nos bono, si comedamus indispositi; eo quod sic potius peccemus: aliter vero se habet si comedamus, ut par est, dispositi. Rursus constat responsio ex verbis finalibus textus, quæ plerumque ab adversariis non

bona fide reticentur : *Nam causa privationis, subdit, malitia est et peccata, et abundantie causa justitia est.* Hinc ad *min.* patet responsio.

Ad 3º. R. N. *Cons.* Per materiam intelliguntur accidentia, quæ ab auctore dicuntur materia 1º. quia materiam panis representare videntur sensibus; 2º. quia habent rationem materiæ, non quidem respectu formæ alicujus substantialis, sed verborum, vel significationis sacramentalis; 3º. quia videntur habere effectus eosdem quoad nutritionem et similia, quos haberent, si adhuc panis adesset substantia; licet effectus illos substantiæ panis alias proprios potius loco ejus substantiæ præstet Deus.

265. *Obj. II.* EX S. AUGUSTINO. 1º. Epist. 146. (al. 205. n. 3.) ad Consentium dubitat, an corpus Christi in cælo habeat sanguinem; qua ratione igitur adeo indubitate asseritur Christi sanguis in Eucharistia?

2º. L. contra Adimantum Manichæum cap. 12. n. 3. inquit : *Non Dominus dubitavit dicere : Hoc est corpus meum, cum signum daret corporis sui; ergo Eucharistia nonnisi signum corporis Christi est.*

3º. Epist. 23. (al. 98. n. 9.) ad Bonifacium ait, sacramentum corporis Christi ita se habere ad Christi corpus ipsum, sicut sacramentum fidei, sive Baptismus ad fidem: sed hic non semper signum est actualis fidei; ergo.

Ad 1º. R. D. Dubitat, an habeat sanguinem quoad substantiam N. quoad qualitates, alterationi subjectas, corruptibilitatis, etc. C. De hoc enim eum interrogaverat Consentius; sed affirmare non volebat, ne hinc sumeretur occasio inferendi, corpus Christi esse corruptibile, quod nolebat Aug. dici; hinc addit : *sed quodlibet quisque addat, corruptionem addere caveat.*

Ad 2º. R. *Explico cum D.* Cum signum daret nudum et inane N. conjunctum cum re significata, sive ipso Christi corpore C. Signum corporis Christi in Eucharistia sunt species visibiles, sub quibus tamen ipsum latet; hoc verò signum dixit corpus suum, scilicet, sicut alias, res significata de ipso signo prædicatur. Confer dicta de S. Patre in prob. Conclus.

Ad 3º. R. D. M. Ita se habere in omnibus N. in aliquibus, ut poscebat præsens quæstio C. Quæsierat ex Aug. Bonifacius, cur in baptismo nomine parvuli sponsos dicerent : *Credo, etsi infans per ætatem credere non possit? Respondet Aug., infantem dici posse fidelem, vel fidem habere, quia habet sacramentum fidei, nempe baptismum... sicut secundum quemdam modum sacramentum corporis Christi, corpus Christi est.* Unde comparatio in hoc sita est, quod, cum de signo vel eo quod in sacramentis similitudinem habet cum re significata, ipsa res significata dici possit, sicut *sacramentum*, h. e. signum sive species sensibiles, corpus Christi aliquando dicuntur; ita baptismus possit dici fides, quia est sacramentum, vel signum fidei, et qui proinde baptismum habet, ut infantes, habere fidem dici possit, de quo solo fuerat interrogatus; unde hic non intendebat exponere, quomodo Eucharistia signum esset corporis Christi, præsentis, vel absentis.

266. *Obj. III.* FACUNDUS Hermianensis, in opere, quod sexto scripsit seculo pro defensione trium Capitulorum, præsertim Theodori Mopsuesteni, Christum Filium Dei adoptivum asserentis, ait L. 9. c. 5. sic eum dici, eo quod sacramentum perceperit adoptionis, quando circumcensus et baptizatus est, ac subdit : *Potest sacramentum adoptionis adoptio nuncupari, sicut sacra-*

mentum corporis et sanguinis ejus, quod est in pane et poculo consecrato, corpus ejus et sanguinem dicimus: non quod proprie corpus ejus sit panis, et poculum sanguis, sed quod in se mysterium corporis ejus sanguisque contineant... Quocirca sicut Christi fideles sacramentum corporis et sanguinis ejus accipientes, corpus et sanguinem Christi recte dicuntur accipere; sic et ipse Christus sacramentum adoptionis filiorum cum suscepisset, potuit recte dici adoptionem filiorum suscepisse. Sed in hoc ratiocinio supponit, corpus Christi realiter in Eucharistia præsens non esse; ergo.

R. N. min. Ratiocinium enim erat hoc: Ille est filius adoptivus, qui adoptionem suscepit: atqui Christus baptismum suscipiendo suscepit adoptionem; quia recte adoptionem suscipere dicitur, qui signum adoptionis, sive baptismum suscipit, sicut fideles, dum signum corporis Christi suscipiunt in Eucharistia, dicuntur suscipere Christi corpus. Sed ex hoc discursu præsentia realis corporis Christi non modo non negatur, sed potius asseritur; sicut enim, quæ mens FACUNDI erat, baptismus sic est sacramentum, vel signum adoptionis, ut hanc non significet solum, sed vere etiam contineat, conferatque; sic panis, hujus nimirum species, licet proprie non sit corpus Christi, dicitur tamen corpus Christi, quia ejus est signum, non nudum, sicut nec baptismus nudum signum adoptionis est, sed conjunctum cum re.

Verissime etiam dixit, non esse proprie corpus Christi panem, quia 1º. panis consecratus, de quo loquitur, non est panis in substantia, sed ejus tantum species. 2º. Quia etiam species secundum se non sunt, loquendo proprie, Christi corpus, sed denominative solum, eo scilicet modo, quo signa alias nominibus rerum, quas significant, insigniri solent.

At, ne longius, quam par sit, poscatque necessitas, moremur in solvendis objectionibus cæteris, quæ ex Patribus depromuntur, ac ferme sine numero consarcinantur ab adversariis, regulas quasdam generales statuere visum, ex quibus objectiones cæteræ singulæ ad genuinam Patrum mentem solutionem capiant.

267. REGULA I. Subinde a Patribus Eucharistia signum, figura corporis Christi dicitur. Sic in specie TERTULLIANUS L. 4. contra Marcion. L. 4. c. 40. inquit: *Acceptum panem et distributum discipulis corpus suum illum fecit, hoc est corpus meum, dicendo, id est, figura corporis mei.*

Sic vero dicitur 1º. ratione specierum, sicut etiam dicitur veritas ratione substantiæ corporis Christi, Can. 72. Dist. 2. de Consecr. ex S. AUG. (ex PASCHASIO RATBERTO L. de corpore et sang. Domini c. 4. n. 12.): *Corpus Christi et veritas et figura est, veritas, dum corpus Christi et sanguis, virtute Spiritus sancti in verbo ipsius ex panis et vini substantia efficitur. Figura vero est id quod exterius sentitur.* Unde et HUGO VICTORIN. ait: *Tria sunt in hoc sacramento: species visibiles, veritas corporis et virtus gratiæ spiritualis, quæ cum corpore et sanguine invisibiliter percipitur.* Ideoque species visibiles vocat veri corporis et sanguinis sacramentum.

2º. Ratione corporis mystici Christi, Ecclesiæ, cujus unitas per panem ex multis granis confectum, et vinum ex multis racemis expressum representatur; et ita aliquando S. AUG. exposuit Tract. 26. in Joan. n. 17.

3º. Ratione corporis Christi in cruce immolati, et existentis in cælo; etsi

enim idem corpus Christi sit existens in Eucharistia, immolatum in cruce, et nunc existens in cælis; non est tamen idem status, et sic idem sui ipsius diverso respectu esse signum et figura potest; etsi enim Christus nunc amplius mori non possit, nec realiter separari sanguis ejus a corpore; in Eucharistia tamen vi verborum ponitur formaliter ipsum corpus in consecratione prima, sicut in secunda sanguis; et ita quasi in statu mortuo; etsi nec corpus sine sanguine unquam, nec hic sine illo sit. Atque vel hoc posteriore, vel primo sensu TERTUL. accepisse figuram dici potest; idque apposite ad ejus scopum, qui voce *figura* contra phantasiastas, qualis Marcion erat, constanter utitur ad probandam veritatem, negans figuram dari, nisi veritatis; hinc ex illo Apostoli: *In similitudinem hominum factus*, probat veritatem carnis Christi; quia alias sequeretur, Christum nec Deum verum esse, eo quod dicatur *imago et figura substantiæ Patris*: unde et L. 5. contra eumd. Marcion. cap. 8. inquit: *Panis et calicis sacramento jam in Evangelio probavimus corporis et sanguinis Domini veritatem.*

Spectato tamen contextu penitius, hæc, *id est, figura corporis mei*, non ad corpus, sed ad hoc referri debent, ut sensus sit: Hoc, quod in Lege veteri erat figura corporis mei, nunc est corpus meum; proinde per figuram hyperbaton hic locutus est. Et revera hunc esse ejus sensum, patet 1º. ex immediate sequentibus: *figura autem non fuisset, nisi veritatis esset corpus*; ubi hæc, *non fuisset*, temporis præteriti, clare indicant ipsum loqui respective ad Testamentum vetus, in quo dicit panem fuisse figuram corporis Christi, et vinum sanguinis; non respective ad panem Eucharisticum; secus non dixisset, *fuisset*, sed *esset*. 2º. Ex TERTULLIANI scopo: probat enim ibi, Christum habuisse verum corpus non figuram corporis contra Marcionem, quia corpus Christi in Testamento veteri præfiguratum fuit in pane apud Isaiam, et sanguis in vino, Is. 63. et Gen. 49. non vero datur figura nisi veritatis.

Unde ratiocinium TERTULLIANI tale est: Corpus Christi in Eucharistia est corpus verum, quia præfiguratum fuit in pane apud ISAIAM, *figura vero non datur nisi veritatis*; et *vacua res, quod est phantasma, figuram capere non potest*; ergo corpus Christi non est phantasticum. Idem probat ex veritate sanguinis in Eucharistia sic: Verus sanguis non est nisi veræ carnis, juxta illud TERTULLIANI: *probatio carnis de testimonio sanguinis*, etc. Sed in Eucharistia est verus Christi sanguis; quia fuit præfiguratus in vino Is. 63. Gen. 49. *Lavabit in vino stolam suam*; non datur vero figura nisi veritatis; ergo Christus veram carnem habuit.

268. REGULA II. Eucharistia etiam post consecrationem aliquando panis, fractio panis, sacramentum panis appellatur, 1º. quia est panis non materialis, sed spiritualis, sive quia corpus Christi nutrimentum est animæ, ut ait Auctor antiquus serm. de cœn. Dom. inter opera S. CYPRIANI: *Hoc sacramentum aliquando carnem et sanguinem, aliquando corpus suum, aliquando panem Christus appellat. Panis dicitur propter nutrimentum vitæ; caro et sanguis propter veritatem naturæ; corpus propter unitatem substantiæ*; 2º. quia remanent species panis; 3º. ratione materiæ, quæ in Christi corpus est conversa. Sic Exod. 7. 12. de virga Aaronis jam in serpentem conversa

dicitur, quod devoravit virgas magorum : *Devoravit virga Aaron virgas eorum.*

269. REGULA III. Post consecrationem adhuc subinde *typus, imago* corporis et sanguinis Christi dicitur Eucharistia. Sic S. AMBROS. L. 1. de Offic. cap. 48. n. 238. et in Ps. 38. n. 25. inquit : *Umbra in Lege ; imago in Evangelio ; veritas in cœlestibus.* Et S. HIERON L. 2. advers. Jovinian. eum sic loquentem inducit, quin idcirco reprehendat. : *Dominus in typo sanguinis sui non obtulit aquam, sed vinum.* At ita dicitur 1°. sicut supra signum et figura : 2°. in specie, offerri *in imagine*, quia offertur sub aliena specie ; hæc autem oblatio non cuiquamque veritati opponitur, sed veritati sub propria specie manifestatæ, quæ non nisi in cœlestibus est ; unde ibidem ait AMBROS. : *Ante agnus offerebatur... nunc Christus offertur ; sed offertur quasi homo, quasi recipiens passionem.*

270. REGULA IV. Quidam Patres negant, Eucharistiam post consecrationem dici posse *antitypon* ; affirmant alii. Sed differentia hæc a diversa vocis acceptione oritur. Nam *antitypon* pro figura rei absentis, vel adhuc futuræ sumi potest. Sic Apostolus sancta Testamenti veteris vocat antitypa verorum, sive futurorum Testamenti novi. Hoc sensu equidem panis et vinum ante consecrationem dici possunt antitypa corporis et sanguinis Christi ; minime vero Eucharistia ipsa jam consecrata ; cum in hac sub speciebus Eucharisticis jam sit realiter ac substantialiter præsens corpus Christi et sanguis. Atque hoc sensu quidam Patres negant Eucharistiam post consecrationem posse dici antitypon. Verum præter hanc acceptionem multiplex alia est vocis antitypon, in qua Eucharistiæ consecratæ applicari potest.

Nam 1°. *antitypa* dicuntur, quæ typum et formam eamdem referunt, velut autographum et transsumptum. Et sic Christus in Eucharistia potest dici antitypon respectu sui ipsius pro alio statu, nimirum ut immolati in cruce ; sicut supra de *figura* dictum.

2°. Antitypa etiam dicuntur, quæ erant præfigurata, nuncque existentiæ sunt, ac figuræ suæ opponuntur. Sic Lex nova dici potest antitypa veteris ; et veritas in re existens per figuras in Lege veteri præsignata. Hoc etiam sensu Eucharistia dici antitypon potest ceu veritas nunc existens, olim præfigurata per manna, panes propositionis, sacrificium Melchisedechi.

3°. Eucharistia etiam potest dici antitypa respectu alicujus futuri, non quidem corporis et sanguinis Christi, sed quatenus futuram significat gloriam, cujus pignus est ; sicut sacramenta alia, præterquam quod sint signa practica gratiæ præsentis, simul signa prognostica sunt futuræ gloriæ. Singulari tamen modo hoc Eucharistiæ competit. Unde S. JOANNES DAMASCEN. L. 4. de fide c. 13. postquam dixisset, S. BASILIUM in Liturgia panem et vinum vocasse antitypa ante, non post consecrationem, subjungit : *Figura porro rerum futurarum idcirco dicuntur ; non quod non vere corpus et sanguis Christi sint ; sed, quod nunc quidem divinitatis Christi per ea participes efficiamur, tunc autem intellectuali modo, ac per solum aspectum, sive visionem intuitivam, beatificam.*

271. REGULA V. Patres aliquando dicunt, carnem Christi esse manducandam *spiritualiter* ; 1°. ut opponant manducationem carnis Christi manducationi cruentæ Capharnaiticæ, juxta dicta Art. 1. 2°. Ut innuant, corpus Christi Eucharisticum cibum esse spirituales animæ, non corporis, nisi ratione specierum. 3°. Intelligunt idem ac invisibiliter. 4°. Ut indicent, manducationem carnis sine fide, dispositione, devotione non conferre spirituales fructum, ut *τὸ spiritualiter* sumit Aug. Tract. 26. in Joan. *Qui non manet in Christo, et in quo non manet Christus, procul dubio nec manducat spiritualiter carnem ejus, nec bibit ejus sanguinem* (scilicet, fructuose) *licet carnaliter et visibiliter premat dentibus sacramentum corporis et sanguinis Christi, sed magis tantæ rei sacramentum ad iudicium sibi manducat et bibit, quia immundus præsumpsit ad Christi accedere sacramenta.*

272. REGULA VI. In sec. IX. et postea quidam negabant, quidam affirmabant, carnem Christi in Eucharistia eamdem esse, quæ nata ex B. Virgine, crucifixa, resurrexit. Sed sola disputatio erat, non de carne Christi quoad substantiam, sed quoad affectiones, statum, ut ex dicendis in sequenti Art. patebit.

ARTICULUS IV.

AN ET QUOMODO REALIS CHRISTI IN EUCHARISTIA PRÆSENTIA EVINCATUR ARGUMENTO A PRÆSCRIPTIONE ?

Duplici via fidei nostræ veritas demonstrari adversus hæreticos potest 1°. via discussionis ; 2°. præscriptionis. Via discussionis est, cum momenta singillatim pro et contra discutiuntur ; quam hactenus partim tenuimus. Brevior via præscriptionis est. Hæc tamen hic non striete accipitur pro exceptione peremptoria, ex jure positivo humano orta, qua omne jus et actio actoris quoad res temporales eliditur et perimitur ; sed analogice ad normam prioris in materia dogmatica præscriptio dicitur, dum adversario opponitur, perpetuum hunc totius Ecclesiæ sensum fuisse, sicque dogma quod defenditur in possessione manere, eo ex validissimo capite, quod Ecclesia tota ob promissam Spiritus sancti assistentiam labi in errorem non possit. Maximi hoc argumentum TERTULLIANUS fecit ; unde librum de præscriptionibus adversus hæreses conscripsit sui temporis, quo, ceu methodo stricta æque ac brevi, adversarios ad silendum adegit.

273. *Dico.* Nemo in Ecclesia ante sec. IX. vel inficiatus est, vel impugnavit præsentiam realem Christi in Eucharistia ; sed ea omnium Ecclesiarum constanti et unanimi fide credita fuit ; ut adeo sic solo argumento a præscriptione constet de veritate catholici dogmatis.

Prob. 1°. p. 1°. Nullus enim Patrum, etsi, ut vidimus Art. præcedentibus, crederent realitatem præsentiae Christi in Eucharistia, unquam contra quempiam contrarium asserentem vel scripto, vel voce, vel intra, vel extra Concilium aliquod disputationem habuit. Nec Hæresiologi, qui de hæresibus scripsere, ut IRENÆUS, TERTUL., PHILASTRIUS, EPIPHAN., AUG., THEODORET., JOANN. DAMASCEN., etsi quorundam hæreticorum abusus et errores circa alia, quæ ad Eucharistiam pertinent, solerter notarint, aliquando vel unius me-